

■ Круглы стол

УРОКІ ПЯШЧОТЫ

Хто іх павінен даваць: сям'я ці школа?

Як выхоўваць сваіх дзяцей, на што звярнуць увагу бацькам і настаўнікам? Адказы на гэтыя пытанні паспрабавалі даць удзельнікі «круглага стала» «Моцная сям'я — моцная дзяржава»: маральныя асновы грамадства і дзяржавы», што прайшоў падчас Тыдня маці ў сталічным храме-помніку ў гонар Усіх Святых. Міністр інфармацыі Лілія АНАНІЧ падчас уручэння ўзнагарод пераможцам рэспубліканскага творчага конкурсу сярод друкаваных і электронных сродкаў масавай інфармацыі «Моцная сям'я — моцная дзяржава» падкрэсліла вялікую ролю газет, тэлебачання і інтэрнэт-рэсурсаў у фарміраванні каштоўнасцяў, як грамадства ў цэлым, так і кожнай канкрэтнай асобы ў прыватнасці. І заклікала журналістаў не гнацца за страшнымі гісторыямі, а паказваць станоўчыя прыклады, каб прывіваць дзецям маральнасць і духоўнасць, павагу да сваіх бацькоў, святыняў, гісторыі, традыцыі.

Настаяцель Усіхсвятцага прыхода пра-таіерэй Фёдар ПОЎНЫ выказаў думку, што

нядрэнна, каб у школах з'явіліся ўрокі пяхчоты: «Шмат гора прынесла вайна беларускаму народу. Цяпер жа нам не пагражае ні француз, ні немец, ні італьянец, затое пагражае падлетак-мізантроп з бензапілой ці з сумкай, набітай узрыўчаткай, які вырашыў здабыць славу першага беларускага тэрарыста. Гэта трывожныя званочки ў тым ліку і аб тым, якія каштоўнасці навязвае нашым дзецям медыя-прастора. Мы рухаемся, паўтараючы лякала іншых краін, карыстаючыся чужымі каштоўнасцямі — і атрымліваем такі ж вынік. У нас з'яўляюцца свае «Брэйвікі», якія вяршаць лёсы людзей. Нам трэба будаваць сваю моцную інфармацыйную прастору. Трэба выхоўваць беларусаў, а не людзей глабальнага свету. Мы не можам дазволіць сваёй краіне рас-траціць свае духоўныя арыенціры. Неабходна тэрміновая рэабілітацыя інстытута сям'і, цяпер ён часткова страціў сваё значэнне. Калі я чую, што дзіця, якое не ходзіць у сад, не адаптаванае да соцыуму (я, дарэчы, таксама ў дзяцінстве не хадзіў у сад), то магу запярэчыць: не адаптаванае тое дзіця, якое не мае паўнаважнасці сям'і. І калі дзеці не паважаюць бацькоў і настаўнікаў, то грамадства ўпэўнена каціцца пад адхон, парушаючы пяту, самую простую, заповедзь «Шануй бацьку твайго і маці тваю...» Менавіта ў сям'і дзіця вучыцца пяхчоце і душэўнай цеплыні (бо пры ўсім мностве школьных факультатываў у школе няма пакуль урока пяхчоты). У сям'і чалавек пераадольвае згазім і спасцігае, што такое сапраўднае дараванне, трэніруе цяпенне. Не будзе сям'і — не застаецца на зямлі ніводнага цяплівага чалавека. Напэўна, і такое паняцце, я цярпенне, знікне. Неяк у сацсетках з'явіліся

здымкі адной пары. «Як вам удалося пражыць столькі гадоў разам?» — пытаецца ў іх журналіст. «Мы жылі ў той час, калі нічога не выкідалі», — адказалі яны. Галоўнае правіла моцнай сям'і — любоў. Не тая любоў, якую называюць цяпер цягай, жарсцю. А тая, якая, па словах апостала, «даўгацярпіць, уміласціўляецца, не зайздросціць, не праслаўляе сябе, не ганарыцца, не бушуе, не шукае свайго, не раздражняецца, не намышляе зла, не радуецца з няпраўды, а разам цешыцца з ісціны; усё пакрывае, усяму верыць, на ўсё спадзяецца, усё пераносіць».

Жанна РАМАНОВІЧ, старшыня камітэта па працы, занятасці і сацыяльнай абароне Мінгарвыканкома: «Усё пачынаецца з сям'і. Я па родзе сваёй дзейнасці часта назіраю, як дзеці крывіцца сваіх бацькоў. Калі прыходзіць сын і пачынае табе даказваць, што маме дрэнна з ім дома, а ў інтэрнаце будзе добра, бо там развітыя камунікацыі і шмат зносін. Калі сям'я адмаўляецца забіраць тату з інтэрната, куды прыстроіла яго на месяц, каб з'ездзіць у адпачынак. Кажуць: «Разумеце, мы выкінулі яго спальнае месца»... Адкуль такое стаўленне да сваіх бацькоў?.. Трэба змалку прывіваць дзецям павагу да старэйшых. Важна паказваць станоўчыя прыклады, расказваць пра сям'ю, дзе 13 дзяцей і ў кожнага — у адной руцэ скрыпка, у другой — ракетка, а за спінай — мальберт. Дзе кожнае дзіця думае пра тое, як дапамагчы меншым, каб было лягчэй

бацькам. Такія гісторыі павінны быць на першых старонках газет. У школе таксама варта вучыць дзяцей, як правільна ствараць сям'ю, тлумачыць, што шлюб — гэта адказнасць за свайго партнёра, дзяцей. Мы шмат кажам пра абавязкі жанчыны ў шлюбе. Лічу, што больш павінны казаць пра абавязкі мужчыны. Вельмі радуе, што больш з'яўляецца прыкладаў свя-

домага бацькоўства, што з'яўляюцца тата-школы. Важна актывізаваць ролю таты ў выхаванні свайго дзіцяці».

Антаніна МОРВА, сустаршыня Беларускага саюза жанчын: «Тата-школам трэба выступіць з ініцыятывай аб зацвярджэнні дня таты ў краіне. Як наш саюз жанчын калісьці выступіў з ініцыятывай, каб у нашай краіне

быў дзень маці. Тут гучала такая думка, што ў шчаслівай сям'і растуць шчаслівыя дзеці, я яшчэ дадала б — і ў поўнай. Прыемна, што памяншаецца колькасць дзетак, якія нарадзіліся па-за шлюбам. Сёлета такіх 10%».

Раіса СІДАРЭНКА, намеснік міністра адукацыі: «Займацца выхаваннем майго сына

(дачка) павінна школа, бо большую частку часу ён (яна) праводзіць там», — кажуць некаторыя бацькі. «Мая асноўная задача даць дзіцяці тыя веды, якія дазваляць яму здаць цэнтралізаванае тэсціраванне ды паступіць у ВНУ», — лічаць некаторыя настаўнікі. Але дазвольце не пагадзіцца ні з адной, ні з другой пазіцыяй. Бо галоўная мэта і ў бацькоў, і ў сістэмы адукацыі адна — выгадаваць дзіця годным чалавекам, які будзе кіраваць у жыцці духоўнымі каштоўнасцямі. Таму трэба ўзаемадзейнічаць. А калі пачнём размяжоўваць ролю сям'і і школы ў выхаванні — нічога добрага з гэтага не атрымаецца.

Што тычыцца ўрокаў пяхчоты і дабрыві, дык гэтымі пачуццямі павінны быць прасякнуты ўсе ўрокі, незалежна ад таго, літаратура гэта, гісторыя ці мова».

Надзея ЕРМАКОВА, намеснік старшыні «Беларускага саюза жанчын»: «Не сакрэт, што дабрыва выратуе свет. Таму важна з пяхчоткай прывіваць дзецям гэтую якасць. Бо калі ў некага разумненая галава, але ўнутры, у душы, паяліўся благі дух — ніколі ад яго добра не будзе. Ён можа быць прафесіяналам у сваёй справе і

ў той жа час бліжэй чалавекам. Як прывіць тое дабро? Я лічу, што трэба ў школе ўводзіць урокі веры, вучыць Біблію, Закон Божы. Гэта і ёсць адзін з элементаў урокаў пяхчоты».

Вікторыя МЯНАНАВА, старшыня Цэнтральнага савета Беларускай рэспубліканскай піянерскай арганізацыі: «Сучасныя дзеці сядзяць у гаджэтах, сацыяльных сетках, іх бацькі ў гэты час стараюцца зарабіць як мага больш грошай. Задача нашых грамадскіх ініцыятыў, у тым ліку, нагадаваць, што духоўнасць, людскасць і зносіны павінны быць на першым месцы. У межах валанцёрскага руху «Добрае сэрца» мы ладзім дабрачынныя марафоны. І такім чынам дапамагам сем'ям, у якіх дзеці маюць патрэбу ў дарагіх аперацыях, апаратах для далейшай жыццядзейнасці. Так, дзякуючы нашай падтрымцы, была зроблена аперацыя па перасадцы ныркі Лізе Мароз з Маладзечна. Сёння гэтая дзяўчынка — сімвал нашага праекта, які існуе 7 гадоў. Праз месяц такі марафон адбудзецца ў Гомелі ў падтрымку 3-гадовай Кіры, якой патрэбна аперацыя коштам 250 тысяч долараў. Зразумела, што адным мерапрыемствам мы не збярэм усю суму, але грамадскі рэзананс выклікаем. Нашы валанцёры дзякуючы на сельскагаспадарчых кірмашах і актыўна дапамагаюць пажылым людзям дастаўляць

дадому мяшкі з бульбай. Валанцёрскія праекты дапамагаюць развуршыць у людзях такую якасць, як спаचыванне і міласэрнасць. Цудоўна, калі прыклад грамадскіх арганізацый падмацоўваецца бацькамі дома. Калі, напрыклад, мама і дачка адбіраюць адзёнку, з якога дзяўчынка вырасла, і нясуць яго ў сацыяльны прытулак дзеткам, якія маюць патрэбу. Гэта таксама элементы ўрокаў пяхчоты і дабрыві».

Надзея ДРЫЛА. dryla@zviazda.by

■ Фотаздымак з гісторыяй

ХЛЕБ БЫЎ НА ВАГУ ЗОЛАТА

Калі я прыязджаю з вучобы дадому, на Століншчыну, то з задавальненнем пераглядваю шматлікія альбомы з фотаздымкамі. Для мяне гэта адзіны спосаб апынуцца ў дзяцінстве сваіх блізкіх. Вось і гэтым разам я перабірала старыя, чорна-белыя здымкі бабулі, а яна мне расказвала пра кожны. На адным з іх — вяселле маіх прабабулі і прадзеда. Фатаграфіі амаль дзевяноста гадоў, і вось яе невядомая гісторыя.

Дубіна Марта Фёдаруна і Ляшкewіч Сцяпан Фёдаравіч пажаніліся маладымі. Хлопец яшчэ нават не адслужыў у войску. Жылі на хутары пад назвай Ластавіца. Там было толькі пяць дамоў. Вакол — густы лес і шматлікія балоты. Сям'я жыла там увесь час, пакуль хутаранцаў не пачалі перасяляць у вёску Велямічы.

Як толькі ў 1939 годзе пачалася Другая сусветная, Сцяпан пайшоў на вайну. Праз нейкі час трапіў у канцэнтрацыйны лагер у Германіі. Вярнуўся толькі амаль праз сем гадоў. У Марты і Сцяпана было чацвёрта дзя-

цей. Надзея, Марыя, Іван нарадзіліся да вайны, а Васіль — ужо пасля.

Вайна — час вельмі цяжкі. Марце было складана з трыма дзецьмі. Часта даводзілася ўцякаць ад немцаў. Бывала, жанчына запражэ валоў, пасадзіць на воз дзяцей і вя-

зе. Калі немцы аднойчы падышлі да хутара, усім прыйшлося пакінуць хаты і пайсці ўглыб лесу з партызанамі. Тады жылі ў курнях, наспех збудаваных з жэрдак і сасновых галін. Унутры такога жылля ледзь памяшчалася невядомая вогнішча.

Напаў тыф, і шмат хто загінуў ад хваробы.

Пасля таго як ўсё трохі супакоілася, Марта з дзецьмі вярнулася на свой хутар. У дарозе яна прыкмеціла немцаў, якія пачалі страляць. Жанчына несла маленькага Івана ў нейкай старой тканіне за плячыма, Марыюку трымала за руку, а Надзея ішла побач і ўсё пыталася: «Матулечка, ці жывыя мы будзем?» Ім пашанцавала, сям'я прайшла незаўважанай.

Часта здаралася, што немцы пачыналі страляць недзе ў лесе, і тады маленькі Іван крычаў сёстрам: «Дзеўкі! Дзеўкі! Немцы страляюць, хаваемся ў карчы!» Яшчэ больш клопату лягло на плечы хутаранцаў, калі немцы спалілі ўсе дамы. Але прыходзілася неяк выжываць. Есці не было чаго, і часта вырочуць лес. Збіралі грыбы, ягады.

Пасляваенныя гады таксама былі няпростымі. У 1946 годзе вярнуўся Сцяпан. Яны з Мартай працавалі ў калгасе «За Радзіму». Сцяпан наймаўся касіць на ўвесь дзень за паўпуда хлеба, каб пракарміць сям'ю. Не было ні вопраткі, ні абутку. Плялі з лазы лапці.

У школу дзеці хадзілі за пяць кіламетраў лесам. Ішлі ў лапцях па вадзе, па балотах. У халоднае надвор'е заўсёды вельмі мерзлі ногі. І калі дзеці прыходзілі ў школу, якая была звычайнай драўлянай хаткай, настаўніца паліла грубку і садзіла ўсіх на печ, каб грэліся.

Так і жылі. Сцяпан, Марта і чацвёрта іх дзяцей. Усіх выгадвалі, паставілі на ногі, хоць і былі складаныя часы, нічога не хапала, а хлеб быў на вагу золата...

Марына ЛЯШКЕВІЧ.

Шаноўныя чытачы! Конкурс «Фотаздымак з гісторыяй» працягваецца. Мы па-ранейшаму чакаем ад вас цікавых фота з сямейнага альбома (за выключэннем леташніх здымкаў з курорта, вясельных фотасесій і сучасных фота дзяцей). Вам ёсць што паказаць і расказаць? Давайце пагартаем сямейныя альбомы разам! Фотаздымкі (не больш за тры) з гісторыяй дасылайце з адпаведнай пазнакай на адрас: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10а або info@zviazda.by. Найлепшага аўтара чакае прыз. Арыгіналы дасланных фотаздымкаў абавязкова вяртаюцца